

Budsjett 2014

Handlingsprogram 2014 – 2017

Rådmannens grunnlagsdokument

Prognose pr. oktober

- 28 millioner kr dårligere resultat enn budsjettert, dvs vi går i regnskapsmessig balanse og får ikke nedbetalt siste del av akkumulert underskudd (21 mill kr.):
 - 10 mill kjøp av plasser
 - 6 mill økte sosialkostnader
 - 16 mill lavere skatteinntekter
 - 6 mill redusert utbytte RIK i forhold til budsjett
 - 1 mill økte kostnader barnevern
 - Noen få tiltak ikke virket
 - Noe effektivisering

Utvikling akkumulert underskudd

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Sum
<i>Merforbruk til inndekning</i>	-15 575	-85 546	-25 691				-126 812
<i>Inndekket</i>				10 846	13 469	81 322	105 637
Rest til inndekning 1.1.2013							-21 175

KOSTRA-TALL			Ringerike	K-gruppe 13	Gjøvik	Buskerud	Landet u/Oslo
	2010	2011	2012				
KONSERN							
Brutto driftsutgifter i kroner per innbygger	55 611	57 264	58 840	62 728	63 316	65 431	67 376
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per innbygger	46 497	47 869	47 719	50 490	51 532	51 648	54 610
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger	37 406	42 745	44 157	45 455	44 742	46 061	48 351
Brutto driftsinntekter i kroner per innbygger	55 504	58 013	61 327	64 496	65 415	67 085	69 095
Netto driftsresultat i kroner per innbygger	72	837	2 766	1 931	3 401	2 087	1 979
Frie inntekter i kroner per innbygger	33 515	39 704	42 761	43 664	42 576	44 352	45 685
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	27 314	25 538	25 998	50 098	37 714	41 186	50 905
Pensjonsforpliktelse i kroner per innbygger	62 977	69 681	77 875	68 630	72 929	68 178	75 570
ADMINISTRASJON							
Brutto driftsutgifter, administrasjon og styring, i kr. pr. innb.	4 344	4 445	4 268	3 675	4 034	4 889	4 439
Netto driftsutgifter, administrasjon og styring, i kr. pr. innb.	4 030	4 261	4 030	3 331	3 430	4 448	4 053
Lønnsutgifter, administrasjon og styring, i kr. pr. innb.	2 762	2 984	2 944	2 396	2 570	2 661	2 865
Brutto driftsutgifter, administrasjon og styring, i % av tot.br. driftsutg., konsern	7,8	7,8	7,3	5,9	6,4	7,5	6,6
GRUNNSKOLE							
Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202, 214, 215, 222, 223), per innbygger	9 087	9 152	10 158	11 197	10 644	11 323	12 036
Netto driftsutgifter til grunnskole og spesialskoler (202, 214), per innbygger	7 626	7 740	8 432	9 110	8 731	9 127	9 659
Netto driftsutgifter til skolefritidstilbud (215), per innbygger	49	32	119	159	125	127	200
Netto driftsutgifter til skolelokaler (222), per innbygger	1 187	1 131	1 350	1 761	1 586	1 835	1 938
Herav avskrivninger til skolelokaler (222), per innbygger	215	103	242	595	588	506	609
Netto driftsutgifter til skoleskyss (223), per innbygger	225	249	257	167	202	234	240
BARNEHAGER							
Netto driftsutgifter barnehagesektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	1,7	12,4	13	15,8	13,5	14,6	14,6
Netto driftsutgifter til barnehager per innbygger	637	5 291	5 745	7 159	6 032	6 707	7 071
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	12 082	98 977	106 092	113 604	109 905	112 060	114 839
Korrigerte oppholdstimer per årsverk i kommunale barnehager	11 642	11 962	11 638	11 809	12 621	11 733	11 538
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	142 829	151 194	141 936	159 724	161 569	156 119	158 415
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager per korrigert oppholdstime	49	51	48	53	53	53	53
Kommunale overføringer av driftsmidler til private barnehager per korrigert oppholdstime	10	1	40	37	36	39	37
PLEIE- OG OMSORG							
Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	42,7	36,7	36,8	30,8	33,2	31,1	31,5
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten	15 967	15 703	16 233	14 074	14 858	14 470	15 295
Korrigerte brutto driftsutgifter pr. mottaker av kommunale pleie og omsorgstjenester	341 031	336 297	357 127	358 594	318 826	319 608	356 307
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	1 123 790	1 099 478	1 121 200	971 259	1 141 418	993 952	942 904
BOLIGFORMÅL							
Netto driftsutgifter til boligformål pr innbygger i kroner	95,4	382	508,3	-23,6	137,9	102,3	-74
Brutto investeringsutgifter til boligformål per innbygger i kroner	145	38	33	868	295	706	904
Brutto driftsutgifter per kommunalt disponert bolig	46 133	65 242	69 654	43 654	..	41 074	45 360

Der vi ligger høyere på KOSTRA

- Administrasjon og fellestjenester.
- Brann og redning.
- Kommunale boliger.

Målsetting

- Ut av ROBEK innen 2015
- Skape en økonomi i balanse og økonomisk handlingsrom.
Innebærer at vi må ha driftsresultat for å håndtere:
 - Årlige svingninger / uforutsette kostnader
 - Egenandel investeringer
 - Omfattende vedlikeholdsutfordringer bygninger og vei
- Formannskapet juni 2013: ønsker minimum 3% driftsresultat (ca 60 mill kr)
- Formannskapet 16.10.2013: signal om at Ringerike kommune skal nedbetale akkumulert underskudd i 2014

Statsbudsjettet

- Den kommunale skattøren for 2014 settes ned med 0,2 %- poeng til 11,4 %.
- Pris- og lønnsvekst for kommunesektoren for 2014 er anslått til 3 %.
- Påregnet lønnsvekst inngår i denne med 3,5 %, og prisvekst med 2 %.

Statsbudsjettet

- I følge Departementet får Ringerike kommune en økning i frie inntekter på 3,8 %, som tilsvarer 49,4 millioner kroner, sammenlignet med beregnet regnskap 2013.
- Måler vi det mot budsjetterte inntekter fra Statsbudsjettet 2013 er det en vekst på 4,4 %, som tilsvarer 58 millioner kroner.

Vekst i frie inntekter dekker lønnsvekst og økte pensjonskostnader
– det vil si ingen aktivitetsøkning.

Statsbudsjettet – endringer

- Lavere statlig refusjon knyttet til ressurskrevende brukere innenfor pleie og omsorg, fra 80 % til 77,5 % refusjon av utgifter over innslagspunktet (innslagspunktet øker fra 975.000 kroner til 1.010.000 kroner).
- Videreføring av lav foreldrebetaling i barnehagene
- Barn som blir ett år før 1. november skal ha rett til barnehageplass. (Tidligere har det vært 1. september.)
- Kulturskoletilbud i skole/SFO videreføres og får helårsvirkning i 2014.
- Økt kommunal egenandel i statlige barnevernsinstitusjoner (øker til ca. 50.000 kroner fra 1.1.14)

Statsbudsjettet – endringer

- Sterkere krav til tilsyn med barn i fosterhjem. Også utvidet samvær under tilsyn.
- Utvidet tilbud i skolehelsetjeneste og helsestasjoner
- Utdanning av deltids brannpersonell (tilskudd fordeles særskilt)
- Tap av driftsmidler gjennom mva- kompensasjon fra investeringsregnskapet ser ikke ut til å kompenseres gjennom økningen i frie inntekter. Det vil bety at all mva- kompensasjon fra investeringer skal brukes til finansiering av nye investeringer for på den måten å redusere låneopptakene til kommunene.
- Det kuttes noe i overføringen knyttet til medfinansiering i samhandlingsreformen med tanke på at nye kommunale øyeblikkelig-hjelps-plasser skal avlaste sykehuset noe.

Statsbudsjettet – endringer

Omsorgsplan 2015

Det avsettes midler til investeringstilskudd til bygging av 2.000 heldøgns omsorgsplasser i 2014. Maksimal anleggskostnad økes fra 2,8 millioner kroner til 2,885 millioner kroner.

Statsbudsjettet – skjønnsmidler

- Skjønnsrammen for 2014 for Buskerud er på 49,1 millioner kroner.
- Av disse er 31,3 millioner kroner fordelt i forslaget til Statsbudsjett, mens Fylkesmannen har holdt tilbake 17,8 millioner kroner til senere fordeling.
- Ringerike kommune er tildelt 5,5 millioner kroner ved fremleggelsen av statsbudsjettet.

Profil på forslaget

- Legger ikke opp til driftsresultat i 2014
- Enhetene melder om at det ikke er mer å hente økonomisk med dagen struktur uten at det går ut over brukerne
- Ringerike kommune må skape økonomisk handlingsrom. Foreslår derfor et utviklingsprosjekt som leverer beslutningsgrunnlag før formannskapets budsjettseminar juni 2014

Profil på forslaget - utviklingsprosjekt

- Strukturendring av Ringerike kommune. Dette omfatter arealbruk, hvilke tjenester som leveres hvor og hvordan kommunen er organisert.
- Vurdering av scenarier knyttet til hvilke konsekvenser ønsket vekst og trasevalg for samferdselsløsninger (E16, Ringeriksbane) har for kommunens investeringer og investeringsbehov.
- Hvilken vekst kan Ringerike kommune tåle og samtidig beholde økonomisk handlingsrom (kommunen må investere i bygg, infrastruktur mv)

Profil på forslaget - prioriteringer

- Grunnbemanning i barnehage, skole og hjemmebaserte helse- og omsorgstjenester ikke tatt ned
- Forebyggende arbeid og frivillighet (friskliv, SLT, ungdomskontakt, frivilligsentral)
- Sosialhjelp
- Lagt tilbake 3 ikke gjennomførte tiltak i Helse og omsorg (yngre funksjonshemmede, praktisk bistand, dagsenter)
- Ivaretar et minimum av vedlikeholdsbehov

Profil på forslaget – reduksjon av tilbud

- Tjenestetilbud innen Helse og omsorg samtidig som vi dreier til hverdagsrehabilitering
- Tjenestetilbud innen skole
- Tjenestetilbud innen vei, park og idrett
- Vedlikehold, renhold og vaktmestertjenester
- Administrasjon

Langsiktige strategier for å nå målene

Rådmannens grunnlagsdokument tar utgangspunkt i fem langsiktige strategier:

- Merkevarebygging og identitetsbygging
- Økonomisk prioritering og prosessgjennomgang av alle tjenestene
- Arealbruk og struktur
- Frivillighet
- Inntektssiden

Mål og delmål

Mål innen 2017

1. En økonomi i balanse og økonomisk handlefrihet. Ut av ROBEK.

2. Tilrettelegge for økt befolkningsvekst

Delmål 2014

- Ha gjennomført utviklingsprosjekt med nødvendige politiske vedtak og avklaringer slik at Ringerike kommune er tilrettelagt for målsettingen om fremtidig vekst og økonomisk handlingsrom
- Ha lagt til rette for at Ringerike kommune nedbetaler akkumulert underskudd i 2015
- Gjennom kommuneplanarbeidet ha lagt til rette for
 - effektiv arealplanlegging
 - befolkningsvekst
 - styrket næringsgrunnlag
- Ha lagt til rette for forutsigbarhet for tiltakshavere og næringsliv

Mål og delmål

Mål innen 2017

3. Bedret folkehelse

Delmål 2014

- Ha lagt til rette for forebyggende helse i kommuneplanarbeidet
- Ha redusert antall hoftebrudd med 30 % innen 2016 i forhold til 2012
- Ha samsvar mellom antall mobbesaker som skolene jobber med og forekomsten av mobbing i elevundersøkelsen
- Ha system for tidlig å oppdage barn med spesielle behov og risiko for skjevutvikling er etablert og skal forankres i organisasjonen
- Ha lagt til rette for praksisplasser for å få folk tilbake i jobb
- Ha lagt til rette for tursti langs elva fra Benterud til Hovsenga med merking og skilt

4. Ringerike kommune skal være en anerkjent i Norge for sitt arbeid på omdømme, service og kommunikasjon

- Ha gjennomført brukerundersøkelser og etablert tiltak for å bedre service og omdømme for prioriterte områder
- Ha etablert plan for flere selvbetjente tjenester og startet etablering av disse
- Ha revidert kommunikasjonsplanen i tråd med målsettingen
- Være aktiv overfor media, andre kommuner og på fagarenaer om det positive som skjer i Ringerike kommune
- Ha videreført en kultur hvor medarbeidere framsnakker hverandre både i arbeidssammenheng og privat

Befolkningsutvikling 2014-2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
0 år	966	989	1 000	1 021	1 026	1 020
1-5 år	1 882	1 936	1 975	2 012	2 041	2 089
6-12 år	1 609	1 564	1 594	1 588	1 649	1 665
13-15 år	1 266	1 279	1 241	1 234	1 162	1 176
16-19 år	9 930	10 036	10 096	10 155	10 243	10 281
20-66 år	10 302	10 395	10 507	10 665	10 778	10 883
67-79 år	2 061	2 123	2 213	2 257	2 353	2 416
80-89 år	877	864	842	818	782	804
90 år eller eldre	344	353	369	386	388	384
	29 237	29 539	29 837	30 136	30 422	30 718
Befolkningsvekst i %		1,03 %	1,01 %	1,00 %	0,95 %	0,97 %
Vekst i yrkesaktiv del av befolkningen		0,90 %	1,08 %	1,50 %	1,06 %	0,97 %

Befolkningsvekst i %	2013	2014	2015	2016	2017
Ringerike	1,03 %	1,01 %	1,00 %	0,95 %	0,97 %
Landet	1,32 %	1,30 %	1,30 %	1,29 %	1,28 %
	-0,29 %	-0,30 %	-0,29 %	-0,34 %	-0,30 %

Budsjettramme fordelt på områder (inkludert alle foreslåtte tiltak)

Tall i 1000 kr

HOVEDOVERSIKT 1B	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
0 Folkevalgte Styringsorganer	6 098	6 436	6 559	6 559	6 559	6 559
1 Rådmann og strategiske tiltak	14 788	14 512	16 929	16 929	16 929	16 929
2 Støtteenheter-administrative	67 247	70 380	71 501	66 001	66 001	66 001
3 Oppvekst og kultur	439 833	445 991	448 864	449 014	449 014	449 014
4 Helse og omsorg	659 485	641 154	664 475	670 996	670 996	670 996
5 Tekniske områder	141 394	147 112	169 118	167 618	167 618	167 618
7 Avsetninger, overføringer	-64 284	55 395	61 056	61 056	61 056	61 056
SUM TIL DRIFT	1 264 561	1 380 980	1 438 502	1 438 173	1 438 173	1 438 173

Mål oppvekst og kultur

- Skolene og barnehagene skal reflektere aktivt over egen praksis og bruke erfaringer, forskning og brukermedvirkning i alt utviklingsarbeid.
- Skolene og barnehagene skal gi et omsorgsfullt og utfordrende tilbud til hvert enkelt barn.
- Kulturtjenester skal sikre bredde, fordypning og synergieffekter mellom amatører og profesjonelle, både mellom utøverne og overfor publikum.

Mål helse og omsorg

- Kommunen skal tilpasse seg til de rettslige, økonomiske, faglige og organisatoriske føringer i henhold til samhandlingsreformen og nasjonal helse- og omsorgsplan.
- Kommunale øyeblikkelig-hjelp-plasser er etablert og skal driftes som et prosjekt i to år. Dette som et interkommunalt samarbeid.
- Helse- og omsorgstjenestene skal bidra til å bedre levekårene for de vanskeligstilte gjennom å fremme overgang til arbeid. Sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet skal bidra til sosial og økonomisk trygghet. Tjenesten skal dreies fra økonomisk sosialhjelp til arbeid og aktivitet og helhetlig arbeid med flykninger.
- Helse- og omsorgstjenesten skal ha fokus på familien, barnehagen og skolen som samhandlingsarena når det gjelder tjenester til barn og unge. Ringerike kommune skal ta utgangspunkt i brukernes ressurser og ha høy grad av brukermedvirkning i utforming av tjenestetilbudet/tiltak.

Mål helse og omsorg

- Ringerike kommune har besluttet satsting på tidlig innsats på nye måter. Etter administrative vurderinger ble Atferdsenteret kontaktet for å gjøre Ringerike kommune til en TIBIR kommune. TIBIR står for ”Tidlig innsats for Barn i Risiko” og er bygget på et evidensbasert program med gode resultater.
- Forebyggende arbeid på tvers av sektorer/enheter med målsetting om å hjelpe flest mulig barn og familier på et tidlig stadium slik at vi unngår langvarige påkjenninger for barn/familier. Disse påkjenninger kan føre til massive tiltak fra flere instanser i kommunen som er svært kostnadskreven.
- Helse og omsorgstjenesten velger å dreie tjenester fra behandling til forebygging. Dette for å kunne møte fremtidens utfordringer. Økt fokus på frivillig arbeid.
- Ringerike kommune skal ha en «levende» boligsosial handlingsplan og bedre målstyring.
- Tiltakene i evalueringsrapporten for helse og omsorg skal være oppfylt.
- Det skal utarbeides omsorgsplan for perioden 2016-2022.

Mål teknisk

- ha gjennomgått og tilpasset aktivitetsnivået til politisk vedtatte økonomiske rammebetingelser
- ha videreutviklet servicenivået overfor kommunens innbyggere og brukere slik at Ringerike kommune oppleves som en profesjonell, positiv og forutsigbar samarbeidspartner
- ha fylt rollen som aktiv eiendomseier, -forvalter og -utvikler for Ringerike kommune

Mål fellesadministrasjon

- sikre en tryggere kommune som har beredskap for uforutsette hendelser og ulykker
- være en av landets beste servicekommuner. I 2014 skal vi ha et bedre resultat på Forbrukerrådets service-test enn 2013 (19.plass av landets 428 kommuner).
- skape helsefremmende arbeidsplasser hvor nærværet øker og fraværet synker

HOVEDOVERSIKT DRIFT (Tall i 1000 kr)	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Brukerbetalinger	-63 638	-60 782	-62 518	-62 518	-62 518	-62 518
Andre salgs- og leieinntekter	-138 037	-151 100	-155 537	-156 037	-156 037	-156 037
Overføringer med krav til motytelse	-226 649	-212 005	-214 376	-214 376	-214 376	-214 376
Rammetilskudd	-659 537	-687 000	-720 000	-740 000	-755 000	-780 000
Andre statlige overføringer	-52 192	-49 787	-45 119	-45 101	-45 083	-44 685
Andre overføringer	-1 634	0	0	0	0	0
Skatt på inntekt og formue	-597 623	-646 014	-660 000	-676 857	-694 528	-705 313
Eiendomsskatt	-54 788	-54 485	-54 485	-54 485	-54 485	-54 485
Andre direkte og indirekte skatter	-314	0	0	0	0	0
SUM DRIFTSINNEKTER (B)	-1 794 412	-1 861 172	-1 912 035	-1 949 374	-1 982 027	-2 017 414
Lønnsutgifter	926 133	950 594	995 569	989 419	989 419	989 419
Sosiale utgifter	203 247	233 499	247 827	247 827	247 827	247 827
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	238 594	244 435	245 867	243 367	243 367	243 367
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	167 814	167 319	174 098	184 098	184 098	184 098
Overføringer	160 165	196 033	212 076	211 576	211 576	211 576
Avskrivninger	50 127	40 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Fordelte utgifter	-24 887	-26 688	-30 042	-30 721	-30 721	-30 721
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	1 721 194	1 805 192	1 895 396	1 895 567	1 895 567	1 895 567
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	-73 218	-55 980	-16 639	-53 807	-86 460	-121 847
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-29 341	-24 301	-17 704	-18 838	-21 158	-23 460
Mottatte avdrag på utlån	-271	-223	-223	-216	-213	-209
SUM EKSTERNE FINANSINNEKTER (E)	-29 612	-24 524	-17 927	-19 054	-21 371	-23 669
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	30 181	33 599	36 189	44 484	57 454	70 139
Avdragsutgifter	41 004	42 000	47 000	57 000	69 000	84 000
Utlån	479	450	450	450	450	450
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	71 663	76 049	83 639	101 934	126 904	154 589
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	42 051	51 525	65 712	82 880	105 533	130 920
Motpost avskrivninger	-50 127	-40 000	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-81 295	-44 455	-927	-20 927	-30 927	-40 927
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-7 575	0	0	0	0	0
Bruk av bundne fond	-12 265	-262	-810	-810	-810	-810
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-19 840	-262	-810	-810	-810	-810
Overført til investeringsregnskapet	5 549	12 600	500	500	500	500
Dekning av tidligere års merforbruk	35 732	30 484	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	0	0	0	20 000	30 000	40 000
Avsetninger til bundne fond	14 263	1 633	1 237	1 237	1 237	1 237
SUM AVSETNINGER (K)	55 545	44 717	1 737	21 737	31 737	41 737
REGNSKAPSMESSIG MER- MINDREFORBRUK (L = I+J-K)	-45 590	0	0	0	0	0

Investeringer

Viser til tabellene, men trekker her frem følgende:

- Rehabilitering Schjongshallen 2014 / 2014
- Ny sentrumsbarnehage 2015.
- Rehabilitering av Sokna 2014/2015, og Hov 2015.
- Nytt sykehjem, ny skole Hønefoss Syd.
- Forutsetter egenfinansiering eller ulike alternativer av OPS

Finansiering av investeringer

Note	2014	2015	2016	2017	Sum 14-17
	232 856	286 810	363 950	376 700	1 260 316
1) Egenkapitaltilskudd KLP	3 800	3 800	3 800	3 800	15 200
2) Utlån startlån (boligformål)	35 000	35 000	35 000	35 000	140 000
Startlån - avdrag	5 784	6 834	7 709	8 484	28 811
4) Renter fond	500	500	500	500	2 000
Eksterne lån- ekstraordinære avdrag					-
Avsetninger til fond					-
Finansieringsbehov	277 940	332 944	410 959	424 484	1 446 327
Nye lånevedtak investeringsformål	-146 156	-251 205	-302 226	-309 121	-1 008 708
Bruk allerede opptatte lån tidligere år	-59 746	-4 000			-63 746
1) Bruk av ubundet inv fond	-3 800	-3 800	-3 800	-3 800	-15 200
2) Bruk av startlån (boligformål)	-35 000	-35 000	-35 000	-35 000	-140 000
Spillemidler					-
Refusjon fra andre					-
3) Momskompensasjon investeringer	-26 662	-33 502	-63 830	-69 980	-193 974 *)
4) Overføringer fra driftsregnskapet	-500	-500	-500	-500	-2 000 **)
5) Salg av eiendom, aksjer og andeler mm	-2 000				-2 000
Startlån - mottatte avdrag	-4 076	-4 937	-5 603	-6 083	-20 699
Finansiering	-277 940	-332 944	-410 959	-424 484	-1 446 327

Lånegjeld

År	Låneopptak til investeringsformål (1000 kr)
2014	146 156
2015	251 205
2016	302 226
2017	309 121
Sum i perioden	1 008 708

Budsjett 2014 forutsetter flytende rente 2014 på 2,6 % og rente på sikrede lån 3,5 %.

Ett prosentpoengs økning i renten gir økte renteutgifter på ca 6 millioner kr.

Ingen ledige egne midler til investeringsformål.

Tiltaksliste

Tiltak	Med i RM forslag	Beskrivelse, vurdering	Konsekvenser	Underbygger langsiktig strategi	Økonomisk effekt 2014	Helårseffekt 2015 og seinere
Stab/støtte/administrasjon						
1.	Interkommunalt samarbeid	Ja	Felles lønns- og økonomisystem i flere kommuner	Kan gjøres i forbindelse med overgang til nytt system	Økonomi - prosess	1 000 000 3 000 000
1.	Reduksjon i årsverk	Ja	Etablere større enheter Optimalisere arbeidsprosesser Prioritere kjerneoppgaver	Færre til å bistå med støtte og oppfølging til ledere. Reduksjon i antall stillinger medfører at oppgaver må bort	Økonomi - prosess	1 500 000 2 500 000
1.	Vennskapskommuner	Nei	Ikke sende juletre	Lavere aktivitet i samarbeidet		60 000 60 000
1.	Ringerike kirkelige fellesråd	Ja	Reduserte overføringer	En reduksjon i overføringene vil ikke fange opp nødvendig lønns- og prisvekst, og føre til dårligere tjenestetilbud og lite eller intet vedlikehold av kirkene	Økonomi - prosess	108 000 108 000
Helse/omsorg						
1.	Legge ned rehabiliteringsavdelingen Austjord (10 rom) Sats på hverdagsrehabilitering /dagrehabilitering	Ja	Det er i dag 5 dagplasser og 10 døgnplasser hvor det drives rehabilitering på et høyere nivå enn hva kommunen er lovpålagt eller sammenlignet med andre kommuner. Hverdagsrehabilitering er et prosjekt som tar for seg holdningsskapende arbeid for å endre tankemønster i hjemmetjenesten fra "å hjelpe pasienten – til å få pasientene til å mestre selv".	Pasienter og innbyggere kan oppleve nedleggelse av rehab.avd som reduksjon av både kvalitet og tjenestetilbud. Det må satses sterkere på rehabilitering i hverdagen/hjemmet, individuelt eller i grupper Krever noe mer innkjøp av mobilt utstyr samt økte driftsmidler.	Økonomi - prosess	2 800 000 5 600 000
1.	Hospice - redusere antall plasser	Ja	Alle hospice-plassene har ikke vært belagt inneværende periode.	3-4 plasser kan brukes fleksibelt med lavere pleiefaktor.	Økonomi - prosess	1 100 000 2 200 000

Tiltaksliste

1.	Tilpasse forebyggende tiltak barn/unge etter behov og der de naturlig hører hjemme.	Ja	• Barnevernet driver i dag flere tjenester som naturlig hører til oppvekst og kultur og «folkehelse/friskliv». • Tiltak er spredt på flere arenaer og kan i større grad samordnes. • Fritidsklubben i Heradsbygda er midlertidig steng grunnet lite besøk.	• Flytter tiltakene vekk fra barneverntjenesten. Midler medfølger. • 0,6 årsverk overføres for å drifte et tiltak for risikoutsatt ungdom, samt drifte aktiv sommer, høst og vinter. • Bedre utnyttelse av dagens ressurser ved at tiltakene samles. • Barn og unge fra Heradsbygda mister sitt lokaltilbud.	Økonomi - prosess	300 000	650 000
1.	Fjerne alt av ikke lovpålagte tjenester i enheten «Forebyggende helsearbeid barn og unge».	Nei	• Forebyggende helsetjenester for barn/unge i alderen 0 -18 år har i dag 2 årsverk fysioterapeut, 0,8 årsverk ergoterapeut og 2 årsverk psykolog. • Kommunen plikter å legge til rette for forebyggende og helsefremmende arbeid, samt organisere habilitering.	• Barn/unge (0 – 18 år) i Ringerike kommune ikke vil få tilbud om bistand fra psykolog, fysioterapeut og ergoterapeut • Ved å redusere tilbudet til den mest sårbare gruppen vil kostnadene på sikt bli langt høyere for kommunen.	Økonomi - prosess	1 300 000	2 600 000
1.	Legge ned ungdomskontaktene	Nei	Ikke lovpålagt oppgave	Redusert mulighet til å fange opp risikoungdom.	Økonomi - prosess	500 000	1 000 000
1.	Fjerne ikke lovpålagt tjeneste innen rustilbudet - Villaen	Nei	• Legge ned dagtilbudet i Villaen. Nedbemanning gjennomføres og driftskostnader fjernes. Boligen kan selges. • Alternativt kan dagtilbudet overføres til annen frivillig organisasjon	• Det er gjennomsnittlig 16-20 personer som benytter seg av tilbudet på Villaen hver dag. • Dersom tilbudet legges ned vil disse menneskene måtte finne andre steder å oppholde seg på dagtid. • Brukerne vil mulig bli mer synlige i bybildet. • Det vil bli flere henvendelser til ruskonsulenter og større uro i bybildet.	Økonomi - prosess	600 000	1 200 000
1.	Alternative måter å drive lavterskeltilbud innen psykisk helse	Ja	Vi ser på mulighet for effektiv arealbruk og prosessgjennomgang for å gi et godt tilbud til brukergruppen.		Areal og Økonomi - prosess	1 000 000	1 000 000

Tiltaksliste

1.	Si opp avtaler – «Inn på tunet»	Nei	Får konsekvens for max 12 brukere, vanskelig å finne alternativ tilbud for brukergruppen	Dagens avtale gjelder til og med juni 2014. Avtalen må sies opp.	Økonomi - prosess	500 000	600 000

Oppvekst og kultur

1.	Skolestruktur	Ja	Utrede nedlegging av Nes skole. Dette kan være å flytte alle elevene eller ungdomstrinn og evt. mellomtrinn til annen skole.	Fører til svært lang reisevei og reisetid for elevene Nes som lokalsamfunn blir uten skole Må utredes og behandles som egen sak Innsparing ved hel nedlegging av skolen.	Arealbruk	1 000 000	2 500 000
1.	Svømming	Nei	Redusere svømming fra 15 til 10 økter gjennom grunnskolen og samle den på småskoletrinnet. Kan innføres fra høst 2014	Læreplanens mål på dette feltet på mellom- og ungdomstrinnet kan ikke nås Færre barn lærer å svømme En kan spare skyss, kommunens leieavtale reforhandles og bruken reduseres. Badets inntekter reduseres	Økonomi - prosess	200 000	500 000
1.	Grunnskolene Innkjøp	Ja	Skolenes innkjøpsbudsjett reduseres. Budsjettposten er videreført med samme kronebeløp fra 2010 totalt, hvilket betyr at ramma allerede er redusert	Skolene ikke får oppfylt målene i K'06, fordi det ikke er penger til nok bøker, materiell, kopiering, utstyr og ekskursjoner.	Økonomi - prosess	300 000	300 000
1.	Leirskole	Ja	Fjerne kommunal støtte til leirskoleopphold.	Leirskole avvikles. Evt må foresatte samle inn mer penger/ gaver som dekker alle kostnader.	Økonomi - prosess	100 000	300 000
1.	Kutte ut videreutdanning for lærere	Nei	Avslutte tiltak med videreutdanning for 5 lærere årlig i statlig ordning	Svekker nødvendig kompetanseoppbygging hos lærerne Kan på sikt gå ut over elevenes læring	Økonomi - prosess	150 000	300 000
1.	Legge ned SLT-koordinator	Nei	Ikke lovpålagt oppgave	Redusert mulighet til samarbeid med politi, frivillige og næringsliv	Økonomi - prosess	250 000	500 000

Tiltaksliste

1.	Redusert merkantil ressurs	Nei	Nye og endret arbeidsprosesser. Skolenes merkantile ressurs reduseres samlet med 1 årsverk	Kan gi mindre støtte/merarbeid for rektor	Økonomi-prosess	250 000	500 000
1.	Læringscenter for voksne	Ja	Reduksjon av ramme, må tas av lønnsbudsjettet	Redusert tilbud Rettigheter etter lov blir vanskelig å innfri	Økonomi	300 000	600 000
1.	Kulturskolen, økt egenbetaling	Ja	Elevkontingent økes 10 %. Søskenmoderasjon reduseres til 30 % for barn nr 2, samme praksis som i barnehage og SFO.	Forutsetning for inntektsøkning er at elevtallet opprettholdes. Prisen på tilbudet øker mye, det kan ekskludere noen fra å delta.	Økonomi - prosess	100 000	100 000
1.	Nedleggelse – bibliotekfilialer	Ja	Filialene på Nes og Sokna drives som kombinasjonsbibliotek skole-/folkebibliotek.	Bortfall gir redusert tilbud til bygdene og skolene	Økonomi - prosess	300 000	300 000
1.	Redusert åpningstid i barnehagene	Nei	1 time kortere åpningstid pr. dag (07.30 – 16.00) Redusere vikarbudsjettpga åpningstid. Lavere årsverk = penger spart – dette ser vi som uforvarlig. Å opprettholde grunnbemanning på dagens nivå gjør hverdagen mer forutsigbar for barn, foresatte og ansatte.	Mindre tilrettelagt tilbud for brukerne (foreldrene) Kvaliteten på tilbudet svekkes Ved sykdom, dårligere kvalitet på barnehagetilbudet. Større psykisk og fysisk belastning for arbeidstakere. Dårligere arbeidsforhold. Ikke sette inn vikar før etter 16 dager Sikkerhet og forsvarlighet må defineres og drøftes.	Økonomi - prosess Virker negativt på merkevarebygging/ omdømme	674 000	674 000
1.	Redusere driftsbudsjett - barnehage	Ja	Redusere driftsbudsjettet ned til at kun utstyr som er pålagt blir anskaffet	Vil påvirke det pedagogiske tilbudet til barna. Svekke utviklingsmuligheter	Økonomi - prosess	150 000	150 000
1.	Helhetlig tilbud til barn og unge, bl.a. samordning av enkeltvedtak helse – oppvekst. Tildelingspraksis.	Ja	Samordne personell for ressurskrevende brukere i oppvekst og helse, personell jobber på tvers av sektorer	Mer helhetlig for barnet, reduserte utgifter for kommunen. Overføre vedtak fra oppvekst til helse. Refusjonsmuligheter.	Økonomi - prosess	1 500 000	1 500 000
1.	PPT – nedbemanning	Nei	Gir mindre rådgiverkapasitet,	Redusert mulighet til å følge opp barnehage og skole	Økonomi - prosess	300 000	300 000

Tiltaksliste

Teknisk							
1.	Fortette arealbruk på Rådhuset	Ja	Ved å fortette arealbruken på Rådhuset vil man kunne tømme en etasje i Storgata 11-13, som framleies. Flytte servicetorg til rådhuset.	Rådhuset fortettes og medarbeidere i en etasje i Storgata 11-13 flyttes til Rådhuset. Det må inngås kontrakt om framleie av de tomme lokalene i Storgata 11-13.	Arealbruk	500 000	1 000 000
1.	Øke husleien på de boliger som er oppgradert og der ikke husleien er økt etter oppgraderingen.	Ja	Gir en økt inntekt, avhengig av hvor mange boliger Boligstiftelsen har oppgradert.	OBS: Vil kunne føre til økte sosialhjelpsutgifter på NAV.	Økonomi - prosess	4 000 000	4 000 000
1.	Ikke ha oppvarming av fotballbane på AKA-arena	Ja	Oppvarming av banen hele vinteren med dagens energipriser er kostbart samt at betalingsviljen for brukere har vist seg usikker. Eventuelt tettere oppfølging og temperaturstyring vil kreve økte lønnskostnader eller gå ut over andre arbeidsoppgaver.	Forslaget innebærer at fotballbane på AKA-arena stenges i vintermånedene (nov-mars).	Økonomi - prosess	1 450 000	1 450 000
1.	Utfase drift og vedlikehold av private veier	Ja	Det viser seg at Ringerike kommune fortsatt gir tilskudd til brøyting og vedlikehold av private veier. Ringerike kommune utfører også selv vedlikehold av noen private veier i dag. I mange av disse tilfellene ligger det et vedtak som må omgjøres slik at det blir utført på best mulig måte. Fredrikstad kommune gjorde et slik vedtak i bystyret i 2009. OBS: Krever politisk vedtak		Økonomi - prosess	80 000	80 000
1.	Kutte i vedlikehold av veilys	Ja	Dette vil på sikt medføre stenging av gatelysanlegg rundt omkring i kommunen. EL-tilsynet vil finne så store mangler på anleggene at det ikke er forsvarlig å ha dem i drift. Vi har per i dag ikke godt nok anleggsregister over gatelysene våre, så det lar seg derfor heller ikke gjøre å sette ut på anbud vedlikeholdet. Ringerike kommune overtok selv drifting av GT-lys etter 2003. Før dette årstallet var det RIK som bedrev vedlikeholdet, og hadde ansvaret for kommunens gatelys. Etter denne tid har det ikke blitt forvaltet på riktig måte. Ringerike kommune har derfor ikke noe kartmaterieell som er i bruk til for eksempel påvising av kabel osv.		Økonomi - prosess	250 000	250 000

Tiltaksliste

1.	Redusere vedlikehold og merking av fotballbaner	Nei	Det foreslås å slutte å kjøpe inn granulert og merkespray mv. til bruk på stadion, samt å slutte å utføre oppmerking av baner på NUIL, Tolpinrud og småbaner på stadion osv. Dette er en oppgave som idrettslagene selv bør gjøre. Haugsbygd utfører dette selv i Åsbygda. Dette gjelder også friidretten nede på stadion.	Økonomi - prosess	187 000	187 000
1.	Reduksjon i tjenestetilbud - park og idrett	Ja	For å saldere budsjettet foreslås det som en nødløsning 1 mill. kr i innsparing på park og idrett. Dette kommer på toppen av de øvrige foreslåtte kuttene og vil få konsekvenser som ikke harmonerer med kommunens mål om å tilrettelegge for økt befolkningsvekst og bedret folkehelse innen 2015: • Vedlikehold og forskjøning av parkanlegg og bysentrum vil måtte reduseres. • Klipping av gress og vedlikehold av lekeplasser vil måtte reduseres. • Rydding av busker og kratt vil måtte reduseres • Redusert omfang av skøytebaner • Kutte julegran på torget og julegran til vennskapskommuner • Redusert renovasjon og gatefeing • Kutte lys i parker, badeplasser og idrettsanlegg som hoppbakken på Ringkollen, lysløypa på Ringkollen og andre steder i kommunen. Forslaget må utredes nærmere	Økonomi - prosess	1 000 000	1 000 000
1.	Reduksjon i tjenestetilbud - vei	Nei	For å saldere budsjettet foreslås det som en nødløsning å videreføre deler av innsparingskravet fra 2013 som ble lagt på teknisk sektor, samt legge på 1 million kr til i innsparing. Dette kommer på toppen av de øvrige foreslåtte kuttene og vil få store konsekvenser: • Vedlikeholdet av kommunalvei må reduseres vesentlig. Mangel på vedlikehold og forebyggende tiltak gjennom 2014 til trolig føre til at dyrere tiltak må settes i verk senere år fordi forfallet går for langt. Man skyver i praksis problemene foran seg. • Gjennom året vil det bli økt grad av problemer så som gjengroddede grøfter, ras, skred og oversvømmelser pga. tette stikkrenner og sluk. Dette som følge av lavere innkjøpsbudsjett til vedlikehold. • Det vil ikke bli mulighet for å håndtere uforutsette behov som dukker opp gjennom året. Disse er det erfaringsmessig mange av pga. lang tid med for lavt vedlikehold. Dette vil kunne skape dårligere omdømme for kommunen. Kommunal vei er det mange henvendelser om og det er også økende omfang med erstatningssaker på grunn av den lave standarden på veinetet. • Kuttet medfører fare for at gatelysnettet blir stengt i de områdene der vedlikeholdet er for dårlig. • Vedlikehold av bruer vil få ytterligere økt etterslep. Det er et krav om godkjenning hvert 5. år. Dette har aldri blitt gjort i Ringerike kommune, og det er behov for å sikre bruene. Dette er det ikke midler til. • Nytt krav fra skognæringen / ny forskrift medfører at veiene skal kunne tåle transport av tyngre kjøretøy enn tidligere, økt krav fra 50 tonn til 60 tonn. Treindustrien har forlangt svar fra ordføreren om dette. Dette nye kravet vil kreve utbedring av de kommunale veiene. De fleste i Ringerike kommune ligger nå godkjent for 42 tonn. For at veien skal tåle tyngre biler må det bygges nytt veifundament. Dette er det ikke midler til. • Statens veivesen nedklassifiserer tidligere riksveier og fylkesveier til kommunale veier i økt omfang. Ringerike kommune vil om kort tid overta ansvaret for f.eks. Ramsrudhellinga og Sandakerbrua og Vestbygdaveien på Sokna. Dette krever økte vedlikeholdsmidler til kommunale veier. Hvis vedlikeholdspotten samtidig kuttes, økes vedlikeholdsetterslepet. • Brøyting og stroing - som ikke er lovpålagt oppgave, vil bare foregå i normal arbeidstid dvs kl 07.00-15.00 på hverdager, ikke i helger, for å spare overtid. Oppsummert tilsier dagens situasjon at det er et behov for ØKT vedlikeholdsbudsjett til de kommunale veiene. Et kutt vil kunne få dramatiske konsekvenser og anbefales ikke.	Økonomi - Prosess	1 500 000	1 500 000

Tiltaksliste

1.	Generell reduksjon – drift Brann og redning	Nei	Berører poster som kompetanseheving, forbruksmateriell, utryknings-/arbeidstøy, vedlikehold av biler/materiell	• Kan få alvorlige konsekvenser for beredskapen fordi vedlikehold av utstyr og kompetanse må nedprioriteres. • Betydelige kutt i posten for kompetanseheving vil medføre at både beredskap og forebyggende avdeling ikke blir faglig oppdatert. • Det vil kun være midler til å gjennomføre lovpålagt grunnutdanning. • Ut over dette vil man måtte bruke "ostehøvelprinsippet" og kutte der det svir minst. • Det må påregnes at slikt kutt også vil gå ut over vedlikehold av materiell og utstyr.	Økonomi - prosess	300 000	300 000

Tiltaksliste

1.	Renholdstjenesten– effektiviserings– tiltak og reduksjon av kvalitet	Ja	• Renholdsfrekvensen reduseres, noe som betyr at renholdskvaliteten generelt på kontorer, skoler og barnehager etc. reduseres med 1,1 årsverk. • Renholdsfrekvens på arealer for møtevirksomhet reduseres til 1 gang pr måned. • Gjennomgang av skofrie soner og skosoner, tavlevask, tilfeldig søl, avfallshåndtering etc. • Innkjøpte renholdsmaskiner kan bety at renholderne kan rengjøre større arealer pr tidsenhet eller at frekvensen kan reduseres.	• Konsekvensen av redusert renhold betyr dårligere innmiljø og uforsvarlig lav renholdskvalitet etter Arbeidsmiljøloven og forskrift om miljørettet helsevern. • Dette kan gi helsemessige konsekvenser i forhold til hygiene, smitte og allergi. • Ved tilsyn vil vi kunne bli pålagt å øke renholdskvaliteten igjen.	Økonomi - prosess	500 000	1 000 000
1.	Reduserte vaktmestertjenester	Ja	For å saldere budsjettet foreslås det 1 million kr i innsparing. Dette er ikke knyttet til konkrete tiltak og det må jobbes videre med å konkretisere hvor det skal reduseres. Dette kommer på toppen av de øvrige foreslåtte tiltak og vil måtte redusere aktivitet med påfølgende nedbemanning og de negative konsekvenser dette vil få for tjenesteytingen til innbyggerne.	• Vakante stillinger blir ikke besatt. • Tilsynet blir redusert, med større fare for havari av bygningstekniske anlegg. Lovpålagt internkontroll kan ikke gjennomføres, støtte til bruker blir redusert. • Arbeidsbelastningen blir høyere på de vaktmesterne som er igjen, noe kan resultere i høyere sykefravær. Ved sykefravær vil vi ikke kunne sette inn vikar på det aktuelle stedet. • Tilsynet vil bli redusert eller bortfalle helt for det aktuelle stedet. Dette vil kunne gi uforsvarlige driftssituasjoner. • Innkjøp av materiell til vedlikehold utført av vaktmestere (toalettseter, pakninger, maling, etc) reduseres.	Økonomi - prosess	500 000	1 000 000
1.	Salg av eiendom: Asbjørnsens gt og Trøgstad	Ja	Reduserte driftsutgifter	Ikke tallfestet.	Økonomi - prosess	0	0

Tiltaksliste

1.	Økt eiendomsskatt – næring	Nei	Eiendomsskatten for næringseiendommer skrives i 2013 ut med en sats på 5 promille, dvs. 5 kr per 1000 kr i takstverdi. Maksimal tillatt årlig økning er 2 promille, og maksimal tillatt sats er 7 promille.	En økning med 1 promille vil gi økt inntekt med om lag 4,6 millioner kroner, basert på nåværende eiendomsmasse.	Økonomi	Økning på 2 promille gir økt inntekt på 9,2 mill. kroner	Inntekt 9 200 000
1.	Økt eiendomsskatt – bolig	Nei	Eiendomsskatten for boligeiendommer skrives i 2013 ut med en sats på 3 promille, dvs. 3 kr per 1000 kr i takstverdi. Maksimal tillatt årlig økning er 2 promille, og maksimal tillatt sats er 7 promille.	En økning med 1 promille vil gi økt inntekt med om lag 10,6 millioner kroner, basert på nåværende eiendomsmasse.	Økonomi	Økning på 2 promille gir økt inntekt på 21,2 mill. kroner	Inntekt 21 200 000

Nye / endrede behov

Beskrivelse		Anbefalt av RM	2014	2015
Stab/støtte/sentrale avsetninger og finansutgifter				
1.	Drift av både ERV og Visma økonomi- og personalsystem 2014	Ja	1 700 000	-2 000 000
1.	Etablerere prosjektgruppe for gjennomføring av tiltak handlingsplanen, lønnes i område 1, stab	Nei	1 200 000	0
1.	Tour of Norway 2014, internasjonalt sykkelritt. Fremmes i stedet som egen politisk sak.	Nei	250 000	0
1.	Driftstøtte Kistefos-museet til formidling og utstilling av historien etter avvikling av Norske skog Follum. Fremmes i stedet som egen politisk sak.	Nei	40 000	40 000
1.	Inntektsreduksjon på grunn av lavere forsinkelsesrenter og gebyrer	Ja	900 000	900 000
1.	Økt støtte til Frivilligsentralen, inkl. småjobbsentral og Hønefoss Bygerilja. Frivilligsentralen er en positiv samarbeidspart og gjør et stort og svært viktig arbeid til beste for kommunens innbyggere. Det er viktig at frivilligsentralen får hjelp til å ivareta sine økonomiske forpliktelser for å kunne opprettholde dagens nivå. Rådmannen foreslår et bidrag til dette.	Ja	200 000	200 000
1.	Tilbakebetaling av premieavvik	Ja	10 000 000	10 000 000
1.	Økning pensjonspremie Statens Pensjonskasse	Ja	1 500 000	1 500 000
1.	Renter og avdrag	Ja	7 000 000	10 000 000
1.	Momskompensasjon. Regelendring. Momskompensasjon skal tilbakeføres investeringene i sin helhet.	Ja	3 000 000	3 000 000
Helse og omsorg				
1.	Ikke oppnådd ønsket effekt på tiltak praktisk bistand og tildelingspraksis	Ja	5 850 000	5 850 000
1.	Tilbakeføring av 1 årsverk innen psykisk helse - tiltak 2013 forbedring i prosesser for psykisk helse og rus	Nei	600 000	600 000
1.	0,5 årsverk Frisklivs koordinator	Ja	230 000	650 000
1.	1,0 årsverk Demens-team	Ja	600 000	1 200 000
1.	0,5 årsverk Ambulerende tjeneste kveld/helg psykisk helse og rus	Ja	280 000	280 000
1.	Netto økning 7,4 utførerårsverk - økt aktivitet hjemmetjenester og institusjon	Ja	3 700 000	3 700 000
1.	Økning 1 årsverk bestillerkontoret	Nei	701 000	701 000
1.	Endret ramme Ringerikskjøkken pga tapte inntekter. Forutsetter arbeid med økt salg som sikrer inntekter fra 2015.	Ja	600 000	0

Nye / endrede behov

1. Langtidsplasser - 4 alternative forslag				
Alternativ 1: Benytte 10 rom på rehabiliteringsavdelingen til langtidsplasser.	Gir ingen direkte innsparing for Austjord eller hjemmetjenesten, effekten kommer i forhold til reduksjon på kjøp av plasser og eventuelt betaling for overliggere på sykehus. Opprettelse av 10 langtidsplasser vil redusere behovet for kjøp av plasser, bedre flyten i korttidsopphold (fjerne proppen) og bidra til at tjenesten tilpasses behov. Forutsetter at rehabiliteringsavdelingen tas ut.	Nei	2 500 000	3 300 000
Alternativ 2: Ta i bruk 5 rom Hønefoss sykehjem til langtidsplasser	Rommene har ikke eget bad/toalett. Tiltaket vil på samme måte som tiltaket over bidra til reduksjon i kjøp av plasser, men ikke i samme omfang.	Ja	3 000 000	3 600 000
Alternativ 3: Benytte 10 rom på rehabiliteringsavdelingen og ta i bruk 5 rom Hønefoss sykehjem til langtidsplasser	Forutsetter at rehabiliteringsavdelingen tas ut.	Nei	5 500 000	6 900 000
Alternativ 4: Kjøpe institusjonsplasser		Nei	10 000 000	10 000 000
1. Økning omsorgslønn		Ja	130 000	130 000
1. Økning sosialhjelp		Ja	6 000 000	6 000 000
Oppvekst og kultur				
1. Kulturskolen - nye funksjonstillegg og tillegg for instrumentgodtgjøring		Ja	200 000	200 000
1. Nytt valgfag alle 10.klasser fra høsten 2014		Ja	275 000	385 000
1. Ny giv. Fortsette innsatsen for økt gjennomføring i videregående skole		Ja	300 000	300 000
1. Kulturskoletime-videreføring av kulturskoletime på småskoletrinnet, innført høst 2013.		Nei	400 000	400 000
1. Tilskudd private barnehager, økt refusjon foreldrebetaling (søsken og spesialpedagogiske tiltak)		Ja	100 000	100 000
1. Tilskudd private barnehager, 3,5% prisøkning sats samt økt dekningsprosent (98/100). Kompenseres i rammetilskuddet.		Ja	5 500 000	5 500 000
1. Ett årsverk mer i kommunale barnehager, flere barn (jf pedagog-norm)		Ja	565 000	565 000
1. Skoleskyss, 3 % prisøkning		Nei	255 000	255 000

Nye / endrede behov

1.	Videreutvikle kulturskolen – leie større areal – bredere tilbud	Nei	300 000	700 000
Tekniske tjenester				
1.	Vedlikeholdsbudsjett - 3 alternativer	Eiendomsdrift foreslår å øke vedlikeholdsbudsjett for bygningsmessig vedlikehold til 16 millioner eksklusive mva, Dette for å ivareta bygningsmessige avvik etter lov- og forskriftskrav. Det innmeldte vedlikeholdsbehovet for 2014 kan deles inn i tre grupper, basert på alvorlighetsgrad. Mer informasjon finnes i vedlikeholdsplanen som skal politisk behandles i desember.		
	Gruppe 1: Vedlikehold for å redusere risiko for tap av liv og helse, samt løpende vedlikehold.	Eksempler på tiltak som må gjennomføres for å redusere risiko for tap av liv og helse er utbedringer av elektriske feil (kan medføre berøringsfare og/eller økt brannfare etc), vedlikehold av som ivaretar brannsikkerheten (vedlikehold av brannalarmanlegg etc.), vedlikehold av heiser, alvorlige feil på lekeplassutstyr med fallunderlag på skoler og barnehager. Med løpende vedlikeholds mener vi oppstående hendelser, så som stikkontakter/lamper som ødelegges, kloakk som går tett, hærverk, uhell, lekkasjer på sanitær utrustning, vann og avløpsledninger i eller ved bygning og andre hendelser som oppstår i løpet av året og som raskt må utbedres	Ja	1 400 000
	Gruppe 2: Gjennomføre gruppe 1 samt vedlikehold for å oppfylle krav i lov og forskrift som ikke innebærer fare for liv og helse.	Eksempler på dette kan være vedlikehold for å ivareta krav til inneklime (lukt, akustikk, belysning, radon, CO ₂ , temperatur), tiltak som gjelder på hygienisk standard (sanitærrom, skolekjøkken etc), Øke vedlikeholdsbudsjettet med ca. 50%	Nei	6 100 000
	Gruppe 3: Gjennomføre gruppe 1 og 2 samt noe verdibevarende vedlikehold og vedlikehold for å opprettholde funksjonalitet.	Kostnadene for denne gruppen utgjør et budsjettforslag på 16 millioner kroner eksklusive mva. Lønnskostnader for egne håndverkere kommer i tillegg. Dette utgjør en betydelig økning i vedlikeholdsbudsjettet	Nei	10 900 000
1.	Renhold og vaktmester Schjongshallen	Her ligger 0,7 årsverk renhold og 0,4 årsverk vaktmester inne i budsjett som følge av økt aktivitet i hallen (bl.a. SFO) som krever renhold og vaktmester. Forslaget om kutt innebærer at det ikke utføres renhold og vaktmestertjenester i hallen.	Nei	518 000
1.	Økt mva. vei, park og idrett som følge av endring i momsregelverket		Ja	760 000

Nye / endrede behov

1.	Redusert overtid på bistasjoner fordi deltidsreformen ikke får effekt i 2014 (Brann)	Ja	-625 000	0
1.	Drift Eiendom: • Serviceavtaler, bygge- og vaktmestertjenester • Bl.a. lovpålagt årlig service på gymsalutstyr, brannslangeskap, sprinkleranlegg. • Sentrale driftsstyringsanlegg og ventilasjonsanlegg Økt serviceutgifter grunnet flere gulvvaskemaskiner	Ja	960 000	960 000
1.	Brann: • Netto økning vedr. nødnett inkl. mva	Ja	310 000	310 000
1.	Drift Eiendom: • Renholds- og vaskertjenester: Økt leie av dørmatter for bedre innelima og lettere renhold	Ja	250 000	250 000
1.	Reduserte husleieinntekter (pga. redusert antall boliger som skaper inntekt)	Ja	1 427 000	1 427 000
1.	Bortfall av refusjon fra staten for Aksjon skolevei	Ja	300 000	300 000

Følger fra budsjett 2013

Helse og omsorg

1.	Forbedring i prosesser for psykisk helse og rus	Nei	-300 000	-300 000
1.	Redusere bemanningsnorm i helsetjenestene	Ja	-450 000	-450 000

Nye tiltak etter behandling i FS / KS

Stab/støtte

1.	KS sak 95-13, Opprettelse av Inkluderings- og integreringsråd	Ja	104 000	104 000

Oppvekst og kultur

1.	FS sak 106-13, Økt tilskudd til Ringerike Kultursenter	Ja	170 000	170 000
1.	KS sak 97-13, Lokaler – læringssenter for voksne	Ja	0	1 200 000

Tekniske tjenester

1.	FS sak 36-13, Busker og kratt i Ringerike	Ja	250 000	250 000
1.	KS sak 96-13 og tidligere saker - Flerbrukshall	Ja	0	4 500 000

Konklusjon

- Et meget stramt budsjett. Effektiviseringen som dette budsjettet legger opp til, vil redusere volum og kvalitet på tjenestene.
- Ytterligere tiltak kan gjøre det vanskelig å holde oppmerksomheten på utviklingsprosjektet.
- Hovedfokus 2014 er gjennom omstillingsprosjektet å legge grunnlag for økonomi i balanse i framtiden.

Videre fremdrift

- 22.oktober 2013. Rådmannen presenterer sitt beslutningsgrunnlag.
- Behandling i formannskapet 31.10.
Formannskapets innstilling ut på høring
- Høringsfrist 2-3 uker
- Behandling i formannskapet 3.12
- Behandling i kommunestyret 12.12